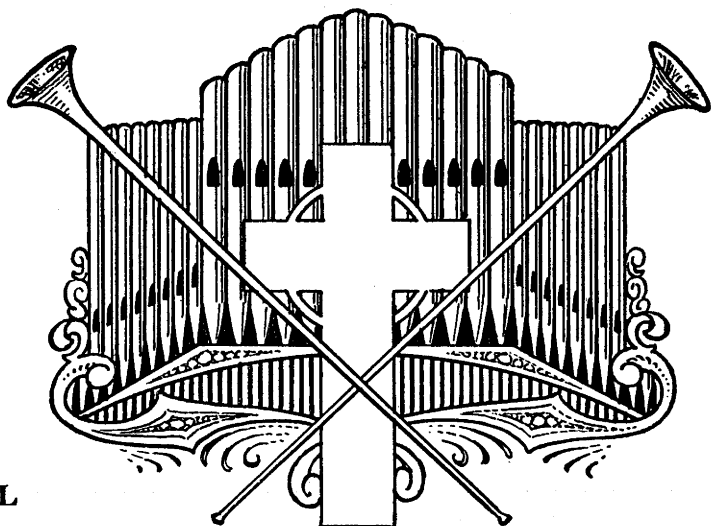

TIDSKRIFT FÖR KYRKOMUSIK OCH SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

APRIL

1927.

UNDER MEDVERKAN AV

PROFESSOR *OTTO OLSSON*, STOCKHOLM, MUSIKDIREKTÖR *SVANTE SJÖBERG*, KARLSKRONA
SAMT KOMMINISTERN, TEOL. LIC. *KNUT PETERS*, HÄSTHOLMEN

UTGIVEN AV KOMMINISTER *ARTHUR ADELL*, STJÄRNORP

REDAKTIONENS ADR.: *STJÄRNORP*, RT. 4 A. EXPEDITIONENS ADR.: *GLEERUPS FÖRLAG, LUND*

Innehåll:

Inbjudan till kyrkosångsmöte i Linköping 14—17 okt. 1927. — Komminister *A. Adell*, Stjärnorp: Högmässan. — Komminister *K. Peters*, Hästholmen: Till frågan om perikopsystemets uppkomst. — Professor *L. I. Wahlman*, Stockholm: Svenska Margareta-kyrkan i Oslo (ett genmåle). — Komminister *K. Peters*, Hästholmen: Psalmvalet vid högmässan (forts.). — Kyrkosångens Vänners årsredogörelse för verksamheten 1926. — Recensioner. — Meddelanden. — Från stiftet.

LUND, C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

Pren.-pris 4: 50.

Innehållsförteckning.

Uppsatser.

	Sid.
<i>A. Adell</i> : Handboksreformen	27
— » — Gudstjänst	35
— » — Högmässan	51, 65
— » — Inför kyrkosångsmötet	145
<i>F. M. Allard</i> : Församlingssångens konstituerande moment	97
<i>A. Allwohn</i> : Liturgiska reformsträvanden i det evangeliska Tyskland	114, 137
<i>G. Aulén</i> : Musikaliska Akademien och det kyrkomusikaliska examensväsendet....	33
— » — Handboksreformen (diskussionsinlägg)	190
<i>O. Björstedt</i> : Kantorsfrågans nuvarande läge	67
<i>G. Bokander</i> : Individuella kalkar	40
<i>Y. Brilioth</i> : Individuella kalkar	41
— » — Skriftermål och skriftetal	112
— » — Handboksreformen	177
<i>M. Fornander</i> : Svensk kyrkomusik i Tyskland	140, 155
<i>D. Glimborg</i> : Introitus- och gradualcyklarna	124
<i>B. Haglund</i> : Passionsmusik i Stockholm: Bachs Matteuspassion	71
<i>A. O. T. Hellerström</i> : Den anglikanska gudstjänsten	104, 131, 148
<i>G. Lindberg</i> : Liturgisk-kyrkomusikaliska strävanden i Nordens kyrkor	22, 36
<i>O. Olsson</i> : Ny koralbok för norska kyrkan	17
— » — John Morén	146
<i>K. Peters</i> : Psalmvalet vid högmässan: II. Gradualpsalmen	10, 58, 74
— » — Den Heliga Nattvarden	42
— » — Till frågan om perikopsystemets uppkomst	55
— » — Om nattvarden liturgiska utgestaltung	86
<i>A. Qvarnström</i> : Dopritualet	153
<i>G. Rosendal</i> : Om sakristians helgd	72
<i>D. Rudin</i> : Historiens vittnesbörd om musiken i gudstjänsten	1
— » — Orgeln och den gudstjänstliga musiken	18
<i>A. Runbäck</i> : Introitus- och Gradualpsalmerna	152
<i>S. Sjöberg</i> : Kyrkokören	81
— » — Handboksreformen	186
<i>L. I. Wahlman</i> : Svenska Margaretakyrkan i Oslo (genmåle)	57
<i>H. Weman</i> : Kyrkomusikfesten i Stockholm 13—15 nov. 1926	5
<i>K. M. Westerberg</i> : Svenska Margaretakyrkan i Oslo.....	24
<i>D. Åhlén</i> : Passionsmusik i Stockholm: Schütz' Matteuspassion	70

Redogörelser och större meddelanden.

<i>Sjätte allmänna svenska kyrkosångsmötet</i> : Inbjudan	49
Meddelanden och program	76, 129, 158
Mötesredogörelse	161
Jfr i övrigt	95, 145, 177, 192
<i>Kyrkosångens vänner</i>	27, 59

	Sid.
<i>Sveriges allm. organist- och kantorsförening</i>	28
Linköpingskretsen	29
Lundakretsen	126
<i>Sveriges Kyrkosångsförbund</i>	29, 92
<i>Strängnäs, kyrkosångarförbund</i>	63
<i>Vesper i radioprogrammen</i>	14
<i>Examina vid Musikkonservatoriet</i>	15
<i>Prenumerationsanmälan</i>	16, 192
<i>Sången i söndagsskolan</i>	47
<i>Jubilerande kyrkokörer: Karlskrona</i>	63
Maria kyrkokör i Stockholm	79
<i>Koranordningen i Linköpings domkyrka</i>	79
<i>Större utrymme för kyrkokörer å orgelläktaren</i>	127
<i>Svensk högmässa i Frankfurt a. M.</i>	78, 144
<i>Svensk orgelkonsert i Frankfurt a. M.</i>	159
<i>Kreuzkörens i Dresden 700-års jubileum</i>	15
<i>Kyrkomusikskolor i Tyskland</i>	47
<i>Liturgiska och kyrkomusikaliska kongresser i Tyskland</i>	92
<i>Gosskör vid Vor Frelses Kirke i Oslo</i>	79
<i>Handboksrevisionen i England</i>	47
<i>Kyrklig sångfest i Kristinestad i Finland 25—26 juni 1927</i>	46

Recensioner.

<i>A. Adell: Julboken 1926</i>	13
— » — Julhelg för svenska hem	14
— » — Hymnserien för kyrkokörer	45, 78
— » — T. Strand, Uppslagsbok och Matrikel över organister i Linköpings stift..	62
— » — G. Lizell, Det nya handboksförslaget	77
— » — Lunds domkyrkas körsånger	78
— » — Psalmbokseditioner	142
— » — Smend, Vorträge und Aufsätze	157
— » — Anslag för kyrkans vapenhus.....	158
<i>Y. Brilioth: S. Stadener, Skriftermål och skriftetal</i>	112
<i>K. Peters: Y. Brilioth, Nattvarden</i>	42
— » — H. Grisar, Das Missale im Lichte römischer Stadtgeschichte	55
— » — Samlaren, årg. 7	94
— » — Kyrkohistorisk årsskrift, årg. 26	94
— » — Smend, Handagende	95
— » — Der deutsche Dom.....	125
<i>G. Rosendal, Adell och Peters, En liten bönbok; Vid vår kyrkogång</i>	72

In Memoriam.

<i>Musikdirektör Oscar Sandberg, Stockholm</i>	13
--	----

Musikbilaga.

	Häfte.
<i>J. S. Bach: Fughetta över melodien till sv. ps. 105</i>	3
<i>H. Cederwall: Preludier för påskhelgen (koralerna 104, 105 och 109)</i>	3
— » — Det är en kostelig ting	11, 12
<i>J. Morén: Motett</i>	6
<i>D. Olson: Den signade dag</i>	11, 12
<i>O. Olsson: Preludium till sv. ps. 298</i>	6

INBJUDAN

till

Det sjätte allmänna svenska Kyrkosångsmötet

tillika

Den första allmänna svenska Kyrkosångshögtiden
i Linköping den 14—17 oktober 1927.

Vid kyrkosångsmötet i Skara 1924 fattades beslut, att nästa allmänna svenska kyrkosångsmöte — det sjätte i ordningen — skulle förläggas till Linköping och avhållas under år 1927.

Under de år, som sedan dess ha förflutit, har Sveriges Kyrkosångsförbund framträtt och vunnit fast organisation. För första gången står nu denna sammanslutning tillsammans med de äldre organisationerna: Kyrkosångens Vänner och Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening såsom inbjudare till årets kyrkosångsmöte, vilket även blir den första allmänna svenska kyrkosångshögtiden, i det de till kyrkosångsförbund och liknande sammanslutningar organiserade körerna inbjudas deltaga och genom sin sång medverka till kyrkosångshögtidens genomförande.

Inbjudan utgår därför härmed till vårt lands präster och kyrkomusiker, till landets körsammanslutningar och till alla för kyrkomusiken och därmed samhörande frågor intresserade att deltaga i det sjätte allmänna svenska kyrkosångsmötet, tillika den första allmänna svenska kyrkosångshögtiden i Linköping den 14—17 oktober 1927.

Mötet omfattar utom gudstjänster tvenne kyrkokonserter, varvid medverka dels en sammanslagen rikskör, dels separata körförbund, trenne orgelkonserter under medverkan av professorerna Otto Olsson, Stockholm, och Albert Schweitzer, Tyskland, musikdirektör Waldemar Åhlén, Stockholm, föredrag av biskop J. A. Eklund, Karlstad (ämne: »Till högmässan») och Geheimerat Julius Smend, Münster (ämnen: Tyskt kyrkosångsarbete under det sista årtiondet» och »Heinrich Schütz»).

Måndagen den 17 ägnas närmast åt förhandlingar och överläggningar med samtal över de aktuella frågorna: »Handboksreformen» och »Präster och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning». Medverkan såsom inledare har utlovats av professorerna Gustaf Aulén, Lund, och Yngve Brilioth, Åbo, samt musikdirektörerna Svante Sjöberg, Karlskrona, (ev.) och David Åhlén, Stockholm.

Anmälan om deltagande göres till komminister A. Adell, Stjärnorp. Sådan anmälan skall göras: av körförbund före den 15 maj med angivande av ungefärligt antal sångare, som beräknas komma att delta, samt av övriga deltagare före den 15 september.

I mars 1927.

Nathan Söderblom.

Kyrkosångsförbundets hedersordförande.

K. Gustaf Hauffman.

Ordf. i Kyrkosångens Vänners centralkommitté.

Svante Sjöberg.

Ordf. i Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförenings Centralstyrelse.

F. M. Allard.

Ordf. i Sveriges Kyrkosångsförbunds centralråd.

I ovanstående inbjudan instämma:

Arthur Adell.

Komminister.

Gustaf R. Andersson.

Domkyrkokomminister.

Ivar Anderson.

Redaktör.

Torsten Borggård.

Domkyrkokomminister.

Sven Carlson.

Domprost.

Harald Cederwall.

Musikdirektör.

Ragnar Darell.

Domkyrkoorganist.

O. Edberg.

Domkyrkokantor.

H. Ekdahl.

Kyrkovärd.

Hjalmar Hagström.

Folkskollärare och kantor.

E. Hagwall.

Kyrkoherde.

Josef Hanzén.

Redaktör.

D. Hedbor.

Kantor.

Edw. Håkansson.

Folkskollärare och organist.

Martin Gustafson.

Folkskollärare.

Nils Jacobsson.

Lektor.

Nils Kjellberg.

Musikdirektör.

Josef Liljeblad.

Rektor vid Linköpings h. allm. läroverk.

C. G. Lindberg.

Domkyrkoadjunkt.

M. Olai.

Kyrkovärd.

Bror Olson.

Komminister.

Alice Trolle.

Grevinna.

Eric Trolle.

Landshövding.

W. Sandegård.

Kyrkovärd.

Carl Sederblad.

Stadsfullmäktiges ordförande i Linköping.

Ph. Sjöberg.

Organist.

W. Sondén.

Kyrkovärd.

Amandus Swensson.

Folkskollärare och organist.

Bernhard Risberg.

Linköpings Domkapitels nuvarande preses.

Gustaf Walli.

Rektor vid Linköpings Folkskoleseminarium.

Högmässan.

Inför Herrens ansikte ställer oss all sann gudstjänst. Inför Herrens ansikte — det är också högheten hos vår kyrkas gudstjänstordningar, att de föra oss dit. Låt mig söka visa, huru denna synpunkt kan genomföras på vår högmässa.

»Helig, helig, helig är Herren Sebaot. Hela jorden är full av hans härlighet». Sådan var änglahyllningen till himmelens och jordens Herre, såsom Jesaja, profeten, förnam den, då den sjöngs av varelsor, vilka trots sin himmelska renhet skylde sina anleten och sina fötter inför den Heliges åsyn. Den Helige, inför vilken intet orent kan få komma, är i sitt heliga tempel, det är detta, som vi och församlingen med oss skola göras medvetna om. Han vars härlighet uppfyller all världen, är i detta nu i det fördolda nära dem som hava en förkrossad ande. Allt detta underbara sker i Guds församling — den Helige i höjden gästar människor. Äro vi själva, är Kristi församling skakad i sitt innersta av denna allt annat fördunklande visshet? Uttala vi, sjunga vi orden, så som stode vi

med änglarna inför levande Gud? Så att vi uppleva: Gud är mitt ibland oss?

Vissheten därom måste böja oss ned i stoftet, tvinga oss till *syndabekännelse*. — En stackars, svag människa, en bristfull präst i en bristfull kyrka böjer knä vid Herrens altare. Ju djupare medveten han är om sin egen oskicklighet, sina prästerliga synder och försømmelser, dess allvarligare bli orden och deras mening. Men än mer förkrossande är hans uppgift: han skall samla till ett sin församlings synd, de mångas, som felat och försummat i hans egen kristna församling, och han skall bära hela bördan inför den Helige, som vet allt¹. Och vad här sagts om prästen gäller även för varje gudstjänstdeltagare i kraft av det allmänna prästdömet.

Ser jag fel: eller äro vi ej här mer än någonsin kallade att bli va en Kristus den ene för den andre, för att bruka Luthers ord i skriften om en kristen människas frihet. Kristus bar all världens skuld för att försona den. Skola då ej vi bära

¹ Vi stå i samma belägenhet som profeten Jesaja, då han ropade: »Ve mig, jag förgås! Ty jag har orena läppar, och jag bor ibland ett folk, som har orena läppar.» (Jes. 6: 5.) Det allvarliga i vår belägenhet är alltså, att vi alla äro tyngda av samma skuld: Ingen finnes bland människor, som står oskyldig, bakom vilken vi kunna rädda oss. Lika visst, som vi måste göra en individuellt sann syndabekännelse, ansikte mot ansikte med Gud, utan alla självbedrägliga sidoblickar eller sidotankar på dem som till äventyrs kunna vara sämre än vi själva, så måste vi bekänna vår del i och bära ansvaret för församlingens gemensamma skuld. Syndabekännelsen är i lika hög grad en den enskilda själens som en hela församlingens handling och bön. Lika visst som vi måste stå en och en inför Gud, lika visst måste vi i den stunden känna oss helt ett med församlingen omkring oss.

Av detta framgår, att jag ej kan dela deras uppfattning, som hävda den Olaus-Petriska bekännelsens företrädare framför »Barmhärtige Gud . . .» för den förras individualistiska avfattnings skull. Just ansvaret under den gemensamma skulden kommer till ett starkt uttryck i den senare. I Olaus Petris bekännelse kommer också genom orden »som med synd född» tanken på meddelaktigheten i släktets skuld till uttryck. Detta framhäves ytterligare genom den hittills brukade kollektiva avslutningen, vilkens borttagande i sista handboksförslaget måste betecknas såsom en försämring. — Syndabekännelsen ur psalm 51: »Gud, var mig nådig», låter ingestådes tanken på den gemensamma skulden komma till uttryck.

en var sin församlings skuld tillika med den egna inför Kristus, för att han skall lösa oss från den? Avlägga vi vårt *Confiteor* i medvetande av den uppgift, som här föreligger oss, och den börda, som trycker oss, då måste varje ord bli innehållstyngt, bräddat av ödmjukt skuldmedvetande. — Ve oss präster, om vi göra den bördan lätt och låta orden halka glatta från våra läppar och så avtrubba människornas känsla av synden, den enskildes och församlingens synd, såsom den tunga bördan i världen. Ve den församling, som allenast kallt lyssnande åhör syndabekännelsen, utan att själen utgjutes inför Herren i längtan efter rening.

När tyngden av ett gudsfrånvänt liv trycker oss, då måste vi böjas i stoftet. Men vi gripa med giriga händer kring korset: Skall dess frälsande kraft räckas oss i dag? Skall dess nåd räcka till för att utplåna också detta yttersta mått av överflödande skuld? Där är dock den enda utvägen: Herre, misskunda Dig över mig, syndare! — Herre, förbarma dig över oss! Kriste, förbarma dig över oss! Herre, förbarma dig över oss! Detta är kristenhetens urgamla bönerop till församlingens Herre, Kristus, på vars Frälsaregärning den alltfört bygger.

Vad svarar Gud genom sin tjänare?

Avlösningen: Icke söndagligen uttalas de orden i Kristi församling. Men deras innebörd få vi ständigt på nytt uppleva i oss själva och församlingen: »I kraft av Guds ord och löfte är ock fast och visst, att Gud av nåd förlåter eder alla edra synder». — Vad finnes för en kallelse bland människors barn större än denna, att i Guds stad och ställe få bjuda Kristi församling och den bekymrade själen dessa ord? Att ej blott en gång

i livet — men söndag efter söndag få räcka syndaförlåtelsens gåva! Och i kraft av Guds ord och löfte står prästen där — icke i självtaget uppdrag, icke på eget beråd. Vi äro hans tjänare, som sade: »Människosonen har *makt* här på jorden att förlåta synder» (Matt. 9: 6). Välsignad vare denna makt — den största på jorden!

Men är det icke förunderligt, att ett människobarn kan bära ut detta maktens ord — utan att dess hjärta brister av glädje? Ha vi nyss tillsammans legat såsom tiggare utanför Fadershemmet, vad glädje då att gå såsom den Heliges tjänare och räcka fribrevet på barnskapet? Vi måste tacka och fröjdas inför hans ansikte, som så benådat oss.

Gloria. Ära vare Gud! Återigen läggas änglaord på prästens läppar, ord, som kommo hela den himmelska härskaran i den heliga julnatten, i vår Frälsares födslotimma att jubla. — Såsom ängeln då gjorde, så ställa vi uppmaningen till de himmelska härarna »i höjden» att med oss fröjdas och giva Gud äran för den igenom Kristus fullbragta försoningen. Ty på jorden kan lovsången aldrig stiga nog stark. Men vi veta, att änglarna fröjdas med oss, då en själ undfått syndernas förlåtelse. Jublar det i något människohjärta, jublar det i Kristi församling, så jublar det än mer i Guds himmel, då frid, syndaförlåtelsens frid, skänkes åt jordens barn och Guds välbehag åt människorna. Men blir också vårt lov allenast en svag återklang av den himmelska lovsången, så måste dock vårt hjärta och våra läppar vara med bland dem, som bära sitt jubel inför Herrens ansikte.

Laudamus. Vi prisar Dig! Vi tillbedja dig! Vi tacka dig för dina under! Och undret över alla under är att Guds, den allra högstes en-

födde Son, Guds lamm, *borttager* världens synder. Honom prisar Kristi församling: »Ty du är allena helig, du är allena Herren, du är allena den högste, Jesu Kriste, med den helige Ande» (ur det gamla Laudamus)¹.

Församlingens lov har klingat ut, när det mest personliga momentet i mässan har sin plats: hälsningen mellan församling och präst — *Salutation*, *responsio caritatis*. För ett ögonblick stå prästen vid altaret och församlingen liksom öga mot öga med varandra, och uppmärksamheten riktas på förhållandet dem emellan. Men det ögonblicket får utnyttjas till intet annat än till ett förvissande av att man ömsesidigt önskar att i allt få förnimma Herrens närvaro och att han är med, synnerligast då prästen bär fram församlingens behov inför församlingens Herre. Skulle prästen ej göra detta med fröjd och utan suckan, då han väl känner det djupa behovet å den ena sidan men ock de outtömliga förråden å den andra, som församlingens Herre är villig upplåta? Han gör det i den från fäderna nedärvda, ordknappa, men andeburna *Collectbönen*.

Skrifternas vittnesbörd. Törnig är kristenlivets väg. Det är en kristens kall att se farorna, som lura. Det är hans sköna uppgift att låta Guds ord lysa över stigen. Hårda hjärtan skola krossas av lagen, sorgsna sinnen stillas av evangelium. För människorna på livets solsida ställas kraven fram i episteln apostoliska eller profetiska förmaning. I epistelordet möter oss

undervisningen från den äldsta kristna församlingens lärare. Apostlarna, de benådade vittnena, S:t Paulus, S:t Petrus, S:t Johannes, följa allttjämt församlingen, lärande, undervisande. — För de bedrövade hjärtan, för dem som livet icke skänkte mycket av sol, lyser det heliga evangelium. Såsom en gång i Kapernaums synagoga (Mark. 1: 21), så kommer vår Frälsare själv till Gudshuset och skänker sitt ords tröst och ljus.

Det finnes ej en människa i en så ensartad belägenhet, så fjärran från Gud, att Guds ord ej har hjälpen. Det är församlingens förmån, att den äger den i Ordet. Det är prästens lycka, som Jesus så skildrar: »Så är nu var skriftlärd, som har blivit en lärjunge för himmlandet, lik en husbonde, som ur sitt förråd bär fram nytt och gammalt» (Matt. 13: 52). Det gamla evangeliet skall på nytt göras levande i församlingen. Men detta kan ske, endast när prästen bär fram ordet och församlingen mottar det under ödmjukt medvetande av att det är icke människomeningar utan levande Guds ord.

Gemensam syndabekännelse och gemensamt mottagna nådegåvor måste driva fram gemensam *trosbekännelse*. De giva den gemensamma grunderfarenhet, om vilken vi tvingas att inför Herren avlägga vår bekännelse, om vi än göra den med stapplande tunga. Inför Herren måste församlingen avlägga sin bekännelse d. v. s. bekänna hjärtats förtröstan. Det blir meningslöst och värdelöst att söka sig undan hans öga

¹ Här må det tillåtas mig påpeka den högeligen beklagliga reduktion, som lovsångsmomentet undergått under seklerna. Det gamla Laudamus återinfördes 1894 i hårt beskuren form, och av psalm 24 hade redan tidigare verserna 2—5 (motsvarande själva lovsången) bortfallit, så att nu allenast första versen, vilken endast innehåller en upprepning i församlingssångens form av prästens nyss uttalade ord, kommer till utförande. En fullständig restoration av det gamla Laudamus är — för stärkande av lovsångsmomentet i högmässan — högeligen påkallad.

i det ögonblick, vi ta en bekännelse på våra läppar. Det vore ju en lögn, en falskhet, om vi demonstrerade inför människor såsom vårt, vad vårt hjärta är kallt och likgiltigt inför. Men ju mera vi förut i gudstjänsten sökt oss ända fram inför Herrens ansikte, ju mera som avslöjats för oss av den trefaldige Gudens nåd, dess starkare växer sig längtan att få lägga fram hjärtats förtröstan, dess kärare blir oss bekännelsen, arvet från fädernas kyrka, och vi förstå psalmistens ord: »Jag tror, ty därför talar jag» (Ps. 116: 10) eller fadrens i evangeliets berättelse: »Jag tror, hjälp min otro» (Mark. 9: 24).

»Min Fader verkar ännu alltjämt» (Joh. 5: 17). Det är också Kristi församlings tro. Den känner intet avbrott i Guds fortsatta uppenbarelse. Ordet, som var i begynnelsen, bor alltjämt ibland oss. Det har ett budskap också till denna tidens jäktande och sorglösa människor. Ja, ett särskilt budskap till den. *Predikan* i gudstjänsten gör denna vår evangeliska församlings tro levande för oss. Den talar till oss om Gudsordets gång genom seklerna. Till folk efter folk har evangeliet funnit väg. Det har tolkats för skarorna på folkets eget tungomål. Inför det ena släktet efter det andra har det förkunnats med utnyttjande av den tidens resurser. Genom seklerna har Guds Ande uppväckt och rört Gudsmän, som den fostrat och lett till att förstå Guds vilja med det närvarande släktet. Så ha de stått mitt i Kristi församling, och de ville intet annat än att var och en efter sin gåva, var på sitt sätt, tolka den levande Gudens ord till levande och döda själar i sin samtid.

Och i Kristi församling i Sverige har det funnits själar, som lyssnat till Ordets tjänare av längtan efter

att ställas ej inför sköna människoord och människotankar, men ansikte mot ansikte med ett oundkomligt ord av Gud själv. Ett ord fullt av makt och myndighet. Gud give, att det behovet vaknade i våra församlingar, att skarorna komme för att så lyssna till budskapet från predikstolen! Gud väcke en hunger och törst bland allt kyrkofolk efter *Gudsordet*, så att ock prästen i sin gärning som förkunnare erfore, att hans församling beder:

Låt upp var trogen herdes mund,
att han ditt ord må följa
och oförskräckt i varje stund
ej någon sanning dölja.
Men vad du, Gud, oss säga vill,
det giv du nåd och styrka till
att han oss det förkunnar.

(Sv. ps. 329: 2).

Predikan är till ända. Församlingen gör sig redo att bära fram sitt böneoffer inför Herren. Den i mångas ögon alltför långa böneakten begynner. Är den för lång? Äro vi de, om vilka Jesus säger, att de mena sig skola bliva hörda för sina många ords skull? (Matt. 6: 7). Ja, om vi såsom hedningarna hoga *tomma* ord, men icke om vår bön är ett hjärtats offer inför Herrens ansikte. Jesus själv försvarar oss, då vi i sådant syfte komma till honom. Aldrig ter sig hans bild trösterikare för oss, än då han mot avvisande lärjungar tar sig an barnen, som bäras fram på modersarmar för att välsignas av honom. Är icke Kristi församling den moder, som måste bära fram sina barn inför Frälsaren? Eller skola vi ock erinra om huru outtröttligt kärleksfullt Jesus tog sig an människorna, då de, när aftonen föll på, samlades hos honom med allt vad eländigt, sjukt och fördärvat fanns i staden, för att han skulle hjälpa? Det månne ha varit en välsignad

förmån att då ha fått vara med och bära lama, lytta och lidande fram till Honom. Samma välsignade uppgift är vår, då vi i kyrkans bön bära fram allt, som trycker oss, inför Herren. Hela livet med allt jordiskt, alla omsorger och alla glädjämnen inför Herren — församling

och kyrka, land och folk, åker och äring, hus och hem, barn och ensamma — inför Herren, i visshet att han bär omsorg om allt, som möter oss i tiden. Sådan är den *allmänna kyrkobönen* och den gamla trösterika *Litanian*. (Forts.)

A. Adell.

Till frågan om perikopsystemets uppkomst.

Hartmann Grisar, S. J.: Das Missale im Lichte römischer Stadtgeschichte. Freiburg im Br. 1925.

Kyrkoåret är en av de största skatter, som den kristna traditionen skänkt kyrkan. Redan detta gör, att varje arbete, som kastar nytt ljus över dess ursprung och utveckling, kan göra anspråk på beaktande. Därtill kommer, att vårt kyrkoårs och textsystems historia ännu gömmer på många olösta gåtor av största intresse.

Ett nytt arbete rörande en del hithörande frågor har nyligen sett dagen. Författaren är jesuiten Grisar, mest känd hos oss genom sin Lutherbiografi, den hittills förnämsta från romerskt håll.

I sitt nya, här ovan anförda, arbete om Missalet, belyst med material ur staden Roms historia, är förf. på sitt rätta område. Roms äldre historia är hans specialitet. Boken försätter oss tillbaka till de för den västerländska liturgiska utvecklingen så betydelsefulla århundradena omkring övergången från gamla tiden till medeltiden, då så mycket av den romerska gudstjänsttraditionen växer ut och vinner stadga i påvens omedelbara omgivning, just föranlett av behovet av ordning och fasthet i det vidlyftiga påvliga gudstjänstceremonielet, för att sedan från Rom som kristenhetens medelpunkt sprida sig till

och erövra hela västerlandet efter mer eller mindre lyckosamma strider med de egna »usus», som där utbildat sig i de särskilda länderna under inflytande från andra liturgiska centra.

Det är framför allt de romerska perikopernas tillblivelsehistoria, som förf. vill belysa. Det material han framdrager härför, är drag ur Roms politiska historia, som uppenbarligen övat inflytande på valet av liturgiska texter och utformningen av böneformulär samt sedvänjor, bruk och behov vid den påvliga gudstjänsten, som på olika sätt givit karaktär åt olika dagar i kyrkoåret eller annars föranlett liturgiskt arbete på den bok, som nu går under namn av *Missale Romanum*. Som var att vänta, är det huvudsakligen en del söndags- och framför allt ferialmässor, icke de större högtidernas, som förf. på detta sätt lyckas framställa i nytt ljus.

Det är obestridligt, att förf. har både mycket och fängslande material att draga fram. Det mesta rör emellertid icke direkt oss, då det har avseende på sådana delar av missalet, där vi genom reformationen fått traditionen bruten. Dock är vad som kan belysa våra nuvarande förhållanden tillräckligt för att berättiga boken till ett utförligare omnämnande i denna tidskrift. Det är ock uteslutande några så-

dana detaljer, som här nedan skola framdragas.

Söndagen Sexagesima behandlar ämnet Guds Ord, med liknelsen om fyrahanda sädesåker (Luc. 8:4—15) som evangelieperikop. Som epistel tjänstgör 2 Kor. 11: 19—31, där Paulus beskriver sina vedermödor för evangeliets predikans skull. Båda texterna gå väl ihop. Och dock undrar man väl ändå, varför just denna epistelperikop blivit vald. Grisars bok ger oss svaret. Detta ligger i några till synes ganska gåtfulla ord, som stå över denna mäsas i det romerska missalet: »Statio ad S. Paulum». Vad innebär då denna överskrift?

Orden peka på den i Rom redan före Gregorius den store förefintliga seden, att på bestämda dagar fira högmässan i särskilda kyrkor. Stadens klerus samlades i en annan kyrka, och därifrån tågade man under avsjungande av litanior i procession till dagens »stationskyrka», där påven själv celebrerade mässan. Gregorius ingrep ordnande även i denna angelägenhet och införde också namnen på de olika dagarnas stationskyrkor i sacramentariet (»mässboken»), från vilket de medföljt in i Missalet, där de än i dag stå som ett minnesmärke över denna gamla sed, som bröts redan under senare medeltiden, i synnerhet under påvornes Avignonvistelse. »Statio ad S. Paulum» betyder alltså, att påven den dagen firade mässan i den kyrka, som utanför Roms murar byggts över den store hednastadens apostels grav. Minnet av aposteln Paulus trädde därför i dagens medelpunkt. Och vilket stycke i Pauli brev skulle väl då bättre passa till epistel än detta hans självvittnesbörd om de faror och lidanden, som han utstått för evangeliets sak?

Står även valet av evangelium på söndagen Sexagesima i samband

med Paulus? Det är icke lika bevisligt men dock mycket sannolikt, att man vid valet av liknelsen om såningsmannen tänkte på Pauli världspredikan av evangelium.

En annan epistel, som väl hos mer än en framkallat en viss undran, är den på Midfastosöndagen ur Gal. 4. Även den får emellertid en mycket enkel och naturlig förklaring genom dagens överskrift i det romerska missalet: »Statio ad S. Crucem in Jerusalem». När man på Midfastosöndagen — avbrottet i fastan — tågade ut till »det heliga korsets kyrka», försatte man sig sålunda i andanom till Jerusalem. Och vad låg då närmare till hands än att tänka på »det Jerusalem som är därovan» och dess härlighet? Avbrottet i fastan åter kommer i synnerhet fram i evangeliet.

På samma sätt får valet av epistel på Annandag Pingst sin fulla förklaring genom rubriken »Statio ad S. Petrum ad vincula». Apostlafursten, efter vilken dagens stationskyrka uppkallats, uppträder ju i perikopen vid Kornelius' dop.

Ett värdefullt beriktigande av gängse uppfattning om uppkomsten av bruket att låta kyrkklockorna tiga under den stilla veckan må ock påpekas. Enligt förf. är det fullständigt oriktigt att ställa frågan så: varför införde man seden att låta klockorna tiga? Det förhåller sig fastmera så att vid tiden för utvecklingen av dymmelveckans liturgi klockorna ännu icke voro i bruk. Frågan borde sålunda i stället lyda: varför infördes icke bruket av klockor också på denna punkt? Svaret torde ligga i den inre stabilisering, som denna liturgi redan vunnit, naturligtvis i förbindelse med känslan för att därmed förläna denna vecka en särskild prägel. Bruket vittnar sålunda om den höga åldern hos denna veckas liturgi.

Det är icke så ovanligt, att perikopsystemet bemötes med överlägsna axelryckningar. Vi behöva blott erinra om ett ryktbart svenskt evangelieboksförslag, som helt och hållet ville riva ned mer än tusenårig tradition. Inför Grisars bok känner man livligt, vilken olycka det är, att vi icke på svenska äga

någon modern, vederhäftig, utförlig framställning av vårt kyrkoår. Grisars bok ger en aning både om vilket rikt fält att bearbeta detta är, och om den välsignelse, som en fördjupad förståelse av kyrkoårets rika uppbyggelsevärden skulle sprida inom vårt kyrkliga liv.

Knud Peters.

Svenska Margaretakyrkan i Oslo.

Från professor L. I. Wahlman har red. mottagit nedanstående genmäle:

I den av Eder redigerade »Tidskrift för Kyrkomusik och Svenskt gudstjänstliv» förekommer i februari-numret i år en artikel av arkitekten K. M. Westerberg om *Svenska Margaretakyrkan i Oslo*.

Då artikeln innebär en missuppfattning av med mig associerade konstnärers, Hörlins och Gunnar Torhamns arbete i kyrkan och av vårt sätt att samarbeta, ber jag Eder vara av den godheten att införa dessa rader.

Hörlin har nästan uteslutande arbetat med församlingshuset och pastorsbostaden. Hans och mitt färgväljande voro kanske i början något heterogena, men då Hörlin var den mest angenäma människa att samarbeta med, kommo vi i *hela* pastorsbostaden och största delen av församlingshuset till full enighet. Jag vill särskilt framhålla Hörlins komposition i hallens tak i pastorsbostaden, både i färg och teckning enligt min åsikt förträfflig, samt plafonden i styrelserummet, som artikelförfattaren själv fäst sig vid. Tyvärr tillåto oss icke de redan förut hårt anlitade ekonomiska resurserna att på stora salens tak nedlägga den konstnärliga

möda, som detta stora rum egentligen skulle tarvat.

Det är *kyrkan*, som naturligtvis fått *sitt* rikligare tillmätt. Och jag ångrar i ingen mån, att jag som arkitekt varit sparsam i allt utom de stora måtten, för att med fullt förtroende lämna fritt rum, stora fria ytor för Torhamn, denne med fantasi och stark religiös känsla samt utsökt form- och färgsinne begåvade konstnär.

Han och jag voro fullt överens om motivval, färgval i stort sett samt skala, redan när han begynte. Menar arkitekt Westerberg verkligen, att när man lämnar *en god konstnär* en hel korvägg, ett kortak och hela skeppets och läktarens tak att dekorera i figurkomposition, man då skall tycka sig skyldig att *trycka sin prägel på detta arbete*? Skulle jag ens lämnat alla dessa fält öppna, om jag icke haft konstnären i sikte — ja känt att vi verkligen harmonierade? Detta angenäma, lätta samarbete, som resulterat i en, i mångas tanke, befriande interiör, det står för arkitekt Westerberg som ett bevis på nonchalerande av en kyrkobyggares plikter — som en släpphänthet och som en disharmoni mellan två utövande konstnärer.

Jag kan säga, att jag redan vid rummets anläggande, ljuskällornas placering etc. hade Torhamns konst i sikte för att ernå harmoni och just det resultat, som här uppväckt arkitekt W:s kritik.

I detta nedrökta och dimmiga Oslo, där allting nytt så lätt får en bedräglig patina, var det så härligt att få anlägga ett rum fullt av friska färger och stark, enkel form. Jag kände mig riktigt befriad från kyrklig slentrian och att jag gick

ett steg längre än förut i skapande av ett evangeliskt rotat gudstjänst-rum.

Vad det yttres färger beträffar, böra såväl arkitekt W. som jag invänta några vintrar med deras rök och dimma, innan vi yttra oss säkert. Jag har avsiktligt gjort starka kontraster mellan profanhusen och templet.

Med största högaktning

L. I. Wahlman.

Psalmvalet vid högmässan.

Här nedan fortsättas de introitus- och gradualcykler, av vilka början publicerats i decemberhäftet förra året och januarihäftet detta år.

Påskdagen.

Kristi uppståndelse.

Introitus: 102: 1; Gradual: 104: 1—7.

Annandag Påsk.

Uppståndelsens vittnen.

Introitus: 105: 1—2; Gradual: 107: 1—5.

1 Sönd. efter Påsk.

Herren lever.

Introitus: 111: 1—2; Gradual: 108: 1—4.

2 Sönd. efter Påsk.

Herde och får.

Introitus: 313: 1; Gradual: 119: 1—4.

3 Sönd. efter Påsk.

Hemlängtan.

Introitus: 216: 1; Gradual: 128: 6—8.

4 Sönd. efter Påsk.

Nytan av Jesu bortgång

Introitus 137: 1—2; Gradual: 128: 3—5.

Bönsöndagen.

Bönen.

Introitus: 261: 1—2; Gradual: 260: 1—4.

Kristi Himmelsfärdsdag.

Från förnedring till upphöjelse.

Introitus: 114: 1—2; Gradual: 113: 1—6.

6 Sönd. efter Påsk.

Förbiddandet av Anden.

Introitus: 46: 7; Gradual: 134: 1—3.

Pingstdagen.

Andens utgjutande.

Introitus: 136: 1; Gradual: 133: 1—7.

Annandag Pingst.

Andens väg genom världen.

Introitus: 114: 3—4; Gradual: 147: 1—3.

Heliga Trefaldighets dag.

Andens nya liv.

Introitus: 23: 1—3; Gradual: 24:

Knut Peters.

Sällskapet Kyrkosångens Vänners verksamhet år 1926.

I. Centralkommittén

höll sitt årssammanträde i Stockholm d. 21 jan., för vilket förut i denna tidskrift redogjorts. Härtill må nu blott tilläggas, att arbetet med den nya läroboken i liturgik för präster och organister, vilken på uppdrag av K. Musikaliska Akademien anförtratts åt legationspastorn A. O. T. Hellerström, enligt under året ingångna meddelanden väsentligen framskridit, samt att prosten d:r R. Noréns efterlämnade anteckningar ställts till författarens förfogande. Under året hava ock åtgärder vidtagits för att erhålla ökat prenumerantantal å denna tidskrift, i det att en del kretsombud genom dagspressen verkade för dess spridning. Den tilltänkta broschyren i radiofrågan hade på grund av mellankommande förhinder måst tillsvidare anstå. Ordföranden hade genom personlig hänvändelse till Riksantikvarien framhållit önskvärdheten av att å orgelläktaren i kyrkorna bereddес tillbörligt utrymme åt kyrkokören, och hade det synts Riksantikvarien lämpligt, att en skrivelse inkomme till honom om denna sak från centralkommittén. Den tilltänkta liturgiskt-musikaliska kursen hade på grund av lokala förhållanden ej kunnat hållas, men ett anslag därtill hade utlovats från Lennmanska fonden. — Centralkommitténs räkenskaper för år 1926 äro nu reviderade och upptaga i sammandrag följande poster:

Inkomster:

Behållning från år 1925....	kr. 786: 97
Influtna årsavgifter	» 425: —
S:a kr. 1,211: 97	

Utgifter:

Årstryck m. m.	kr. 300: 25
Kostnader för handboksutlå-	
tandet	» 58: 72
Arvode till sekreteraren	» 50: —
Resesättningar, övriga utgif-	
ter m. m.	» 208: 10
Behållning till år 1927	» 594: 90

S:a kr. 1,211: 97

Förestående räkenskaper ha av under-tecknade granskats och befunnits vara till alla delar riktiga, varför ansvarsfrihet tillstyrkes för det år, revisionen avser.

Ryda d. 26/1 1927. Segerstad d. 27/1 1927.

Az. Mellander. Nils Rosander.
Kyrkoherde. Komminister.

Under året har centralkommittén genom döden förlorat sin förutvarande v. ordf. och kassaförvaltare kontraktsprosten m. m. K. F. Thunander, som alltsedan kommitténs tillblivelse för 35 år sedan innehafte dessa uppdrag. Centralkommittén betygade sin tacksamhet för den bortgångnes livsgärning i sällskapets tjänst genom att vid hans begravning nedlägga en krans.

II. Kretsarna.

1. Skarakretsens årsredogörelse måste på grund av mellankommande hinder anstå till nästa nummer.

2. Linköpings stiftskrets anordnade under januari månad för andra gången Kyrkodagar, vid detta tillfälle förlagda till Västervik, vars prästerskap med utomordentlig omsorg och välvilja förberett och ordnat dessa dagar. Pastor loci, kontraktsprosten S. G. Palén, öppnade dem med ett av hjärtlighet prägladt anförande om sångens makt och betydelse framför allt för de kristna. Som föredragshållare hade kretsen denna gång lyckats förvärva några föreläsare även utanför stiftet. Professor Gustaf Aulén, Lund, behandlade i två föredrag ämnet: De heligas gemenskap, vilken ställer oss inför den levande, alltiämt verkande och närvarande Guden och vilken tar sig uttryck i gudstjänsten. Den evangeliska gudstjänsten ger därvid bättre uttryck härät än den romerska. Arkitekten i Kgl. Byggnadsstyrelsen K. M. Westerberg föreläste om kyrkorummets symboliska utsmyckning. Symbolerna slå skyddande mur kring det heliga, men kasta ock ljus över det heligas väsen. Av kretsens egna medlemmar upprepade kyrkoherde F. M. Allard sitt föredrag om Sången i Guds hus, senare publicerat i denna tidskrift. Komminister Knut Peters behandlade Psalmboken vår församlings endräktsbok, genom sin form och sitt innehåll värdig att vara vår kyrkobok samt i sin rikedom lämpad att vara även den enskildes uppbyggelsebok. Kyrkoherde T. Aspegren gav i sitt föredrag om Heliga tider och heliga seder en bild av deras makt att fostra vårt folk, att giva helgd och högtid, värme och ljus åt människo-hjärtat. Komminister M. Leby föreläste över ämnet Tillbedjan, samt komminister A. Adell om gudstjänstens väsen under synpunkten »Inför Herrens ansikte».

Vid nattvardsgudstjänsten predikade komminister J. Stahle, vid aftonbön kyrkoherde K. A. Sundin och vid matutin kyrkoherde D. Glimborg. Synnerligen uppmärksammade blevo koralstunderna, varvid några psalmer i vår psalmbok analyserades och övades. Kretsens manskör avslutade kyrkodagarna med kyrkosångsafton med julprogram samt med completorium för jultiden.

På initiativ av stiftskretsen har i samarbete med ungdomskretsarna inom de olika städerna en serie föreläsningar anordnats i Linköping, Motala och Vadstena över ämnet »Församlingsgudstjänsten». Talare hava därvid varit d:r G. Bergström, Stockholm, kyrkoherde F. M. Allard, komministerna K. Peters och A. Adell.

Kretsens manskör har under året deltagit med körsång vid stiftssynoden.

Genom biskopen d:r J. Personnes bortgång har stiftskretsen gjort en kännbar förlust. Sedan 5 år tillbaka har han varit kretsens ordförande och med städse visad förståelse och stort intresse stött och värnat densamma i dess arbete.

(A. Adell.)

3. *Växjö*kretsen har under juni månad anordnat vespergudstjänster i Dädesjö, Sjösås, Lenhofda och Ekeberga församlingar samt under oktober i Böda, Högby, Persnäs' och Löts församlingar på Öland. Vid samtliga dessa gudstjänster medverkade K. S. V:s manskör.

Den 28 och 29 sept. hade kretsen anordnat en större kyrkosångshögtid i Växjö. Inbjudan hade utsänts till samtliga kyrkokörer i stiftet. Icke mindre än omkr. 400 medlemmar av 20 kyrkokörer hade hörsammat denna inbjudan. Kyrkosångshögtiden inleddes första mötesdagen med en synnerligen högtidlig och lyckad konsert i domkyrkan av Växjö domkyrkokör under domkyrkokantor S. Lundins ledning. Programmet upptog bl. a. A. Södermans »Andliga Sånger».

Efter konserten var ett möte anordnat för överläggning om bildandet av Växjö stifts kyrkosångsförbund. Efter inledningsanförande av K. S. V:s ordförande kyrkoherde A. V. Thornell, Söderåkra, och föredrag av pastor A. Adell, Stjärnorp, över ämnet: »Sjungande kyrkokristna» diskuterades kyrkosångsförbundsfrågan. Diskussionen ledde till beslut om bildandet av en avdelning för stiftet av Sveriges kyrkosångsförbund.

Följande dags förmiddag hölls minneshögtid i domkyrkan till firande av 400-årsminnet av Nya Testamentets översättning till svenska.

På aftonen gavs konsert av den 400 man starka kyrkosångarkören. Programmet omfattade 12 nummer. Anförare var kantor Amos Svensson, Alvesta. Om denna konsert må ur ortspressen anföras: »Gårdagens domkyrkokonsert blev en värdig avslutning på det kyrkosångarmöte, som i tvenne dagar satt sin prägel på vår stad. Den utmärktes från början till slut av en sällsynt glans och solennitet och torde för såväl åhörare som aktivt deltagande bliva ett mycket vackert minne. — — — Domkyrkan var till sista plats fylld av en feststämd skara, som med största intresse följde jättekörens prestationer».

(A. V. Thornell.)

4. *Lunds stiftskrets*. Arbetet har under året i allt väsentligt fortgått såsom förut. Det under förra året påbörjade insamlandet av statistiskt material rörande kyrkomusikens och kyrkosångens ställning inom stiftet har ännu ej avslutats. Från en del pastorsämbeten hava svar ej inkommit, varför styrelsen ser sig nödsakad göra förnyad framställning om erhållande av uppgifterna i fråga. Detta så mycket mera, som materialet är av mycket stort värde och ger oss en rätt trogen bild av kyrkomusikens nuvarande ställning.

Styrelsen var genom kyrkoherde K. G. Hauffman representerad vid Svenska Kyrkosångsförbundets sammanträde i Stockholm, där bl. a. stadgar för förbundet blevo antagna.

(Josef Hartler.)

5. *Strängnäs stiftskrets* (tillika Strängnäs stifts kyrkosångsförbund). Under året avhölls ingen gemensam sänghögtid, utan förbundet arbetade då länsvis. I Kopparberg och Linde utfördes Palmsöndagen »Jesu sju ord på korset» av c:a 50 sångare. Av körer inom Örebro länsdel (c:a 175 sångare) gävos kyrkokonserter i Glanshammar och Götunda. I medio av aug. medverkade under Allm. Sv. Prästföreningens möte i Örebro flera körer (c:a 150 sångare) vid en Reformationsvesper med rikare liturgisk anordning. I slutet av aug. voro kyrkokonserter med däri inlagda föredrag anordnade i Lerbäck, Askersund och Hammar (c:a 200 deltagare). Domsöndagen gavs i Örebro Verdis Requiem (80 sångare från skilda körer).

Körer ur Sörmlandsavdelningen hade i samband med stiftsmöte i Katrineholm säng-gudstjänst med rikt och givande program (c:a 200 sångare). Dirigenter voro här direktör J. Norman och komminister J. Greffberg. Här avhölls också förbundets årsmöte.

Förbundet har under året beslutat en gemensam kyrkosångshögtid till slutet av

aug. i Strängnäs, Eskilstuna och eventuellt Torshälla, samt att deltaga i den beslutade första Rikskyrkosångshögtiden i Linköping i medio av oktober.

Förbundets ombud i Centralrådet äro kyrkoherde Ydström och direktör Andrén med komminister Grefberg och direktör Norman som suppleanter.

Förbundet har att glädja sig åt allmänhetens synnerligen starka intresse, varhelt det medverkar vid gudstjänster eller rena kyrkokonserter — till trängsel fyllda tempel och helig hänförelse. Aldrig skall förgätas, då i Katrineholm den 4 okt. 1925 efter konsertens slut menigheten, vilken till sista plats fyllde templet, som en man reste sig och med omiskännelig hänförelse och helig gripenhet sjöng »Vår Gud är oss en väldig borg». Det var något av detta: Vi äro ett folk, och alla hava vi en Gud. Sveriges folk — Guds folk och den heliga sången den enande makten i all splittringen. Och sådden spirar. Än här, än där i våra bygder träder en kyrkokör fram, nyfödd, lite osäker på fötterna — men den vill vara med.

(P. H. Ydström.)

6. *Göteborgs stiftskrets.* Under det gångna året har verksamheten fortgått med vespergudstjänster i ett flertal församlingar under medverkan av medlemmar av kretsen. Den 11 maj ägde den i föregående årsredogörelse omnämnda kyrkomusikdagen rum enligt följande program:

Kl. 12 middag i Realläroverkets högtidssal:

Hälsningstal av kretsens ordförande, kyrkoherden, fil. doktorn I. D. Wallerius.

Föredrag: »J. S. Bachs kyrkomusik» av d:r J. Rabe.

Körsång av K. S. V:s manskör. H. Schütz (1585—1672): »Nu loven Gud med sångers ljud». J. Morén (Sv. Psalmboken 262: 8): »Hör den bön, dig hjärtat ägnar».

Föredrag: »Det gregorianska arvet» av komminister Arthur Adell, Stjärnorp.

Kl. 3,30 e. m. följde musikstund i Vasakyrkan.

Program.

1. J. S. Bach: Fuga G-moll. Orgelsolo av direktör H. Asplöf.
2. a) G. F. Händel: Adagio,
b) J. S. Bach: Air. Cello: kapellmästaren Tor Mann. Vid orgeln: direktör H. Asplöf.
3. a) G. F. Händel: Largo,
b) J. Brahms: Geistl. Wiegenlied. Solist: fru Gertrud Rydbeck-Olson. (Orgelackomp. med obligat Cello.)

4. a) l'Hervélois: 1) Prélude, 2) Allegretto,
b) J. Schubert: Litanei. Cello: kapellmästaren Tor Mann. Vid orgeln: direktör H. Asplöf.

5. F. Mendelssohn: Sonat D-moll. Orgelsolo av direktör H. Asplöf.

Kl. 7,30 e. m. samlades man åter till musikstund i Vasakyrkan. Därvid spelades: J. S. Bach: Fantasi och Fuga G-moll av direktör H. Asplöf.

Till sist följde kantaten »Ein feste Burg ist unser Gott» vid reformationsfest av J. S. Bach. Solister: sopran: fru Rydbeck-Olson; alt: fröken Nina Moberger; tenor: pastor Knut Ericson; bas: forstmästare H. Munthe. Blandad kör. Orkester: Medlemmar av Göteborgs Symfoniorkester. Vid orgeln: direktör H. Asplöf. Dirigent: komminister R. Jansson. Översättningen av kantatens arior och recitativ hade lektorn vid härvarande Latinläroverk Joh. Johansson godhetsfullt verkställt.

Såväl föredragen å Realläroverket som musikstunden i Vasakyrkan kl. 3,30 voro talrikt besökta, och vid aftonens Bachkantat var Vasakyrkan med dess c:a 1,800 sittplatser till trängsel fylld av en uppmärksamt lyssnande åhörarskara. Såväl föredragen som musikstunden voro avgiftsfria.

(Karl Holmlin.)

7. *Härnösands stiftskrets.* Någon annan verksamhet än den här och var ute i församlingarna genom deras präster, kantorer och kyrkokörer har icke heller under detta år kunnat upptagas. En Adventsvesper har sålunda t. ex. hållits i Torps och Borgsjö församlingar i Medelpad med hjälp av de förenade, ganska respektabla körerna från båda församlingarna under ledning av deras resp. kantorer i var sin kyrka. Kyrkokörer äro i övrigt i verksamhet här och var. Frågan om bildande av ett kyrkosångsförbund för stiftet har varit uppe; intet har emellertid ännu i saken åtgjorts. Vid prästmötet i Härnösand i juni beslöte emellertid de närvarande, där medverkande sångarna bland stiftets prästerskap att bilda en manskör för kyrkosång i stiftet; densamma har emellertid ännu ej kunnat träda i verksamhet.

Ett par kyrkosångsföredrag — just i Torp och Borgsjö — ha under året hållits av stiftskretsens v. ordförande och synas ha mottagits med intresse.

Nya målmedvetna och av hänförelse för den heliga sången och för gudstjänstlivets både fördjupande och rikare utgestaltande besjälade personliga krafter behövdes i sanning, beklädda med både

ödmjukhet och frimodighet, tjänaresinne och den ledareanda, som kunna genom-
bryta hindren och vinna de verkliga och
bestående segrarna. Gud give dem i sin
tid!
(Dan. Rudin.)

Från *Ärkestiftets krets* och *Västerås
stiftskrets* föreligga inga meddelanden.

Om än intresset för kyrkosången ej en-
samst får bedömas av K. S. V:s insatser,
i synnerhet alltsedan Sveriges kyrkosångs-
förbund kommit till stånd, så är dock att
beklaga, att, då K. S. V. vid sidan av detta
förbund ändå har till uppgift att giva det-
samma den nödiga teoretiska grundvalen
för att hålla det på så hög nivå som möj-
ligt, intresset för det gamla sällskapet på
somliga håll svalnat. Det är dock att hop-
pas, att den sista generationen präster
och organister skall med förnyad kraft
sätta sig in i de liturgiska och kyrkomu-
sikaliska spörsmålen och övertaga arbetet
efter den generation, som gått, både med
ökade kunskaper och praktiska initiativ.
Och må den nuvarande generationen kyr-
kosångsmän särskilt i de stift, där de
gamla förkämparna gått till sitt välför-
tjanta otium, känna som sin plikt att oför-
tövat upptaga deras arbete utan att låta
modet nedslås av andras likgiltighet eller
bristande förståelse för saken. Sverige
torde bland Nordens länder ha gått främst,
när det gällt att höja kyrkans sång och
musik. Denna ställning, som våra forna
ledare med mycken möda och den mest

osjälvviska uppoffring förskaffat oss, är
det den nuvarande generationens oför-
tytterliga plikt att upprätthålla.

III. P. M. till hrr kretsombud, sekreterare och kassa- förvaltare.

1. Varje stiftskrets fattar vid sin års-
sammankomst beslut med anledning av
centralkommitténs räkenskaper för år 1926
(se ovanstående sammandrag).

2. Linköpingskretsen väljer 2 revisorer
och 1 suppleant att granska centralkom-
mitténs räkenskaper för år 1927.

3. Protokollsutdrag, utvisande kretsar-
nas beslut i ovanstående frågor, skola före
den 1 dec. i år insändas till *kommis-
ter J. G. Grefberg*, som efter 1 maj är central-
kommitténs sekr. (adr. efter sagda dag
Botkyrka, Tumba).

4. Årsavgifterna torde redovisas till
undertecknad, centralkommitténs kassa-
förvaltare, senast den 1 dec. inneva-
rande år.

5. Redogörelse för kretsarnas verk-
samhet i år införfärdas till sekr. kommi-
nister J. G. Grefberg, senast den 15
febr. 1928.

Örtomta, Ringås, d. 17 mars 1927.

F. M. Allard.

Avgående sekr. i K. S. V:s centralkommitté.

Recensioner.

**Torsten Strand: Uppslagsbok och Ma-
trikel** över organister inom Linköpings
stift. Eget förlag, Söderköping. 1927. 115
s. Pris 4:—

Kantorns i V. Husby, Torsten Strands
initiativ att på egen risk samla och utge
en matrikel över Linköpingsstiftets kyrko-
musiker, tillika utgörande en uppslagsbok
över tjänsterna, måste betecknas såsom ett
högeligen lofvärt företag. De sista matrik-
larna äro så föråldrade — den yngsta är
nära tjugo år gammal — att de äga föga
värde såsom kunskapskällor om tillståndet
nu. Man må endast erinra om att sedan
sekelskiftet icke mindre än ett 50-tal org-
lar nybyggts i Linköpings stift.

Huvudparten av boken, som erhålles
genom rekvisition från utgivaren, adr. V.
Husby, upptages av en uppslagsbok över
församlingarna i alfabetisk ordning med

uppgift om församlingarnas namn, adress
och folkmängd, om kyrkomusikertjänster-
nas art av förenad eller icke förenad
tjänst, om löneförmånerna och förekom-
sten av kyrkokör, fullständiga uppgifter
om orgeln, om det kyrkliga intresset på
orten samt om tjänsteinnehavarens namn,
födelsetid, examina och år för nuvarande
anställning; alltså alla de uppgifter, som
man rimligen kan ha rätt att begära av en
sådan matrikel. Härtill sluter sig en ta-
bellarisk förteckning över tjänsteinneha-
varna samt över de orgelbyggare, som
byggt och renoverat stiftets orglar, och till
sist en uppgift över de på 1700-talet byggda
orglar, som ännu äro i bruk.

Det är anmälaren ett nöje att kunna
vitsorda den föredömliga uppställningen,
som är redig, tydlig och konsekvent ge-
nomförd. När det gäller uppslagsböcker

av denna art, kommer emellertid allt an på den omsorgsfullhet, som samlaren, utgivaren och icke minst korrekturläsaren ådagalagt. Så vitt det varit anmälares möjligt att pröva denna genom företagna stickprov, synes handboken även i detta stycke uppfylla berättigade krav. Utgivaren har uppenbarligen beflitat sig om att söka få uppslagsboken fullt up to date. Även förändringar, som måste ha inträffat under arbetets tryckning, har han fått med.

De anmärkningar, som anm. skulle kunna vilja framställa, äro få och obetydliga. Bokens titel är så tillvida vilseledande, som den lovar mindre än vad arbetet ger, då matrikeln upptar ej blott organisterna utan kyrkomusikerna överhu-

vud taget. En och annan föräldrad form för församlingarnas namn har fått slinka med från äldre matriklar (Haugrida i st. f. Haurida, Skruckeby i st. f. Skrukeby). Värde av uppgifterna om det kyrkliga intresset synes vara tivelaktigt, då de i alltför hög grad bero av uppgiftsgivarens personliga uppfattning av frågan.

Till sist må i detta sammanhang påpekas, huru önskvärdt det vore, att åtminstone en personmatrikel över hela landets kyrkomusikerkår komme tillstånd. Den lämpligaste formen torde vara en årligen reviderad förteckning i stil med den i Svenska Kyrkans årsbok publicerade uppgiften över Svenska kyrkans prästerskap.

A. A.

Meddelanden.

Kantorsval. I Gustav Vasa församling, Stockholm, har till kantor valts musikdirektören *E. Algård* med 658 röster av avgivna 1,213 röster. I Östersund har till organist och kantor valts kantor *Nils Sandén*, Trälleborg, och till organister vid förenade tjänsterna i Dalby-Hällestad *N. O. Dahlberg*, Lund, i Undersvik *P. Edlund*, Ytterhogdal, i Muskö *G. F. Zetterwall*, Boxholm, och i Älvsered *H. Hovmark*, Vimmerby.

Docent G. Lindbergs artikelserie om de liturgisk-kyrkomusikaliska strävandena i Norden, i vilken hittills behandlats Danmark och Norge, måste f. n. avbrytas på grund av författarens genom professorsförordnande ökade arbetsbörd.

Jubilerande kyrkokör. Den 24 februari högtidlighöll Karlskrona kyrkokör minnet av sin 35-åriga tillvaro. År 1892 lyckades man vinna den inom stadens folkskollärarexisterande blandade kören för planen att bilda en kyrkokör. Den 15 mars 1892 tjänstgjorde kören för första gången i kyrkan och sjöng en av församlingens musikkdirektör Askling komponerad hymn: »Böner så varma». De första åren stod kören under ledning av musikkdirektör Askling och folkskollärare Blomberg samt sedan 1902 under musikkdirektören Svante Sjöberg. Kören består f. n. av ett tjugotal medlemmar. Två av dem, som voro med, då kören för första gången lät höra sig i kyrkan, äro fortfarande med, nämligen fröken Ida Pettersson (alt) och herr Ernst Nilsson (bas). Jubiléet högtidlighölls dels genom en kyrkokonsert, varom tidigare i denna Tidskrift lämnats meddelande, dels genom en fest på Stads-

hotellet, varvid kyrkokörens ordförande, kontraktsprosten Pihl, till direktör Sjöberg överlämnade en av konstnären K. Nordin utförd akvarell såsom gåva från körmedlemmarna.

Strängnäs kyrkosångarförbund har vid styrelsesammanträde den 8 mars i Örebro fastställt program för sommarens kyrkosångshögtid, som skall hållas i Eskilstuna och Strängnäs den 17 och 18 september, varunder konserter anordnas i båda dessa städer. Föredrag kommer att hållas av lektor E. Liedgren, Västerås. Med anledning av biskop Ullmans, förbundets hedersordförande, 90-årsdag den 1 mars 1928 beslöt styrelsen verkställa en uppvaktning för honom genom en deputation samt ev. sång av kring Strängnäs närboende körer. Vidare beslutades åtgärder för stödjande av förbundets organ »Kyrkosångsförbundet» samt av Tidskrift för Kyrkomusik. Även fattades definitivt beslut om förbundets deltagande i den allmänna svenska kyrkosångshögtiden i Linköping instundande oktober.

Beethoven-minnet. 100-årsminnet av Beethovens död har firats runt om i vårt land med konserter. I Stockholm utfördes vid Konsertföreningens konsert den 25 mars bl. a. hans Mässa i C-dur samt Symfoni i A-dur. På operan gavs den 31 hans Missa solemnis.

Musikaliska akademiens bibliotek har erhållit anseeligt vidgade lokaler, vartill institutionen och dess ledare, hovbibliotekarie Hennerberg, är att lyckönska. De nya lokalerna omfatta expedition, läsesal med plats för cirka 15 studerande, rymliga

bokmagasin och ett med pianino försett studierum. Ännu återstå dock några önskemål att förverkliga. Frågan om de vid biblioteket verk samma krafterna har erhållit en provisorisk lösning. Akademien har för denna termin av egna medel anslagit en summa att utgå dels för bibliotekariens ökade tjänstgöring, dels för anställande av erforderliga medhjälpare. I årets statsverksproposition begäres ett extra anslag för bindning samt till avlöande av medhjälpare, en begäran vars rimlighet ligger i öppen dag.

Minnesfest i Uppsala över den heliga Birgittas fader. Lördagen den 9 april

firade Uppsala fornminnesförening 600-årsminnet av Upplands förste lagman Birger Persson till Finsta († 1327), som tog verksam del i den 1296 slutförda upplandslagen och som torde vara allmännast känd såsom fader till den heliga Birgitta. Såsom ett led i festligheterna ingick ett musikaliskt evenemang i domkyrkan, där musik och sång ur Birgittinerordens ritual, arrangerad av docenten Gustaf Lindeberg, utfördes.

Utmärkelse. Kantor Nathanael Gustafson i Fridlevstad har av K. M:t tilldelats medalj i guld av 5:e storleken med inskrift »För medborgerlig förtjänst».

Från stiftet.

Linköpings stift. *Domkyrkan:* Botdagen: Schumann: De som så med tårar.

Växjö stift. *Kalmar Domkyrka.* Botdagen: Pergolese: Var mig nådig, D. Becker: Vem är han med de bleka dragen?

Lunds stift. *Lunds Domkyrka.* 28 mars instrumentalkonsert: J. S. Bach: Toccata, C-dur, och två orgelförspel: a) O Lamm Gottes, unschuldig, b) O Mensch, bewein' dein' Sünde gross; Händel: a) Recitativ och aria ur orat. »Messias»; b) Arioso ur »Dettinger Tedeum»; Beethoven: Die Ehre Gottes aus der Natur; Karg-Elert: Prologus tragicus; Beethoven: Romans i F-dur; Cesar Franck: Koralfantasi, a-moll. Medverkande: musikdir. H. Weman, Borås, orgel; konsertsång. H. Falkman, Stockholm, sång; univ.-kapellmästare G. Lundqvist, violin; domkyrkokapellmästare P. Nodermann, ackompanjemang.

Stockholm. *Engelbrektskyrkan:* 1 s. e. Trettonded. Andreas Halléns juloratorium. Medverkande: Ebba Nyström-Strandberg, David Stockman, Waldemar Ählén, Engelbrekts kyrkokör, Musikaliska Säll-

skapet och hovkapellet. 3 s. e. Trettond.: O. Olsson: O, Jesu, värdes mig ledsaga, och Händel: Sannerlig, han bar vår krankhet. 25 jan. (kyrkans invigningsdag): Kantat vid kyrkans invigning av O. Olsson. Solister: Lisa Tirén och John Johanson. Kyndelsmässod.: E. Fl. Richter: Så får jag nu med fröjd och frid, Eccard: Till templet Jesusbarnet kom (6-st.). Högtidsdagar: 21 febr. (föräldrars och uppfostrares dag): J. Morén: Så skön en väg ej finns på jord, Crüger-Morén: Salig, Paer: Våra barn vi lämna. — 24 febr. (de nyinflyttades dag): Kiel: Huru ljuvliga äro icke dina boningar, Kuhn: Herre Gud ditt huses boning. 26 febr. (de gamlas dag): Morén: Herre, när dig jag haver, Mozart: Stråle av det högre ljuset. Fastlagss.: Palestrina: Agnus Dei ur Missa de beata virgine, och: Gud Fader då han såg vår nöd, medeltida leis.

Stadshuset, Blå hallen. 12.3: Orgelkonsert av domkyrkoorganist H. Lindquist, Västerås: Händel: Andante ur orgelkonsert i g-moll, Reger: Fantasia över Bach, Karg-Elert: Improvisation, Vierne: Scherzo ur orgelsymfoni n:r 2, Guilmant: Processionsmarsch.

Ledigförklarade

kyrkomusiker- och musikläraretjänster.

- A) Utan förening med folkskolläraretjänst.
 Organist- och kantorsbef. i *Oscar Fredriks* förs., Göteborg, sökes sen. 25 apr. Lön 3,400 kr.; 2 ålderstill. å 300 kr. efter 5 och 10 år; t. v. dyrtidstillägg.
- Organist- och klockaretjänsten i *Värnamo*, Jönk. l., sökes sen. 4 juni. Lön 2500 kr.; tillträde genast. Org. brukar även vara musiklär. vid komm. mellanskolan, vilken tjänst nu också är ledig.
- B) Förenade med folkskollärare- och klockaretjänst:
 I *Pajala* kyrkoby, Norrb. l., sökes sen. 19 apr. Skolform B 1; org.- o. klock.-lön 600 kr. + dyrtidstill.
 I *Skållerud*, Älvsb. l., sökes sen. 19 apr. (adr. Åsensbruk). Skolform B 2; manl. slöjd, forts.-skola. Org.- o. klock.-lön 800 kr. (org.-examen ej nödvändig).
 I *Ek*, Skarab. l., sökes sen. 20 apr. (adr. Ullervad). Skolform B 1; klock.-lön 600 kr.
 I *Buttle*, Gotl. l., sökes sen. 21 apr. (adr. Bjärges). Skolform B 2; forts.-skola, slöjd. Klock.- o. kantorslön 300 kr.
 I *Visnum*, (Sjöåsens skola), Värml. l., sökes sen. 21 apr. (adr. Värmlands Björneborg). Skolform B 1; org.- o. klock.-lön 850 kr.
 I *Gudmundrå*, Vnorrl. l., sökes sen. 22 apr. (adr. Kramfors). Org.-lön 800 kr., klock.-lön 400 kr.
 I *Stenbergå*, Jönk. l., sökes sen. 25 apr. (adr. Näshult). Skolform B 2; org.- o. klock.-lön 500 kr.
 I *Östhammar*, Sthlms l., sökes sen. 25 apr. Skolform B 1; org.- o. klock.-lön 800 kr.; kommunalt lönetill. åt lär. 300 kr.; vedbrandsers. 250 kr.
 I *Fällfors*, Vbott. l., sökes sen. 26 apr. Skolform B 2, forts.-skola, slöjd. Org.- o. klock.-lön 800 kr.
 I *Ekby*, Skarab. l., sökes sen. 26 apr. (adr. Ekbyvall). Skolform B 2, forts.-skola. Klock.-lön: 100 kr. + boställsavk., ber. till 500 kr.
 I *Långasjö*, Krb. l., sökes sen. 28 apr. Skolform C 1; forts.-skola. Klock.- o. org.-lön 500 kr.
 I *Bringetofta*, Jönk. l., sökes sen. 28 apr. (adr. Sävsjö). Skolform f. n. C 1, senare B 1. Org.- o. klock.-lön 500 kr.
 I *Tynderö*, Vnorrl. l., sökes sen. 3 maj. Skolform B 2; org.- o. klock.-lön 600 kr.
 I *Andrarum*, Krist. l., sökes sen. 5 maj (adr. Lövestad). Skolform B 2. Org.-, klock.- o. kantorslön 500 kr. + boställsavk., ber. till 80 kr.
 I *Sunnemo*, Värml., l., sökes sen. 5 maj. Skolform B 2; klock.-lön 500 kr.
 I *Dragsmark*, Gbgs o. Boh. l., sökes sen. 7 maj (adr. Bokenäs). Skolform C 1.
 I *Lilla Mellösa*, Söd. l., sökes sen. 11 maj (adr. Mellösa). Skolform B 1; forts.-skola. Klock.-, organ.- o. kantorslön 800 kr.
 I *Fiftered*, Älvsb. l., sökes sen. 11 maj (adr. Åfärd). Skolform C 1, forts.-skola, slöjd. Klock.-lön 400 kr. Tillträde 1 jan. 1928; vik. för höstterm. sökes inom samma tid som ord. tjänsten.
 I *Rasbo*, Ups. l., sökes sen. 13 maj. Skolform B 1, forts.-skola, slöjd. Klock.- o. org.-lön 1000 kr. Tillträde 1 jan. 1928.
 I *Kristianopel*, (Eriksholms skola), Blek. l., sökes sen. 14 maj. Skolform B 1, forts.-skola, slöjd. Org.-, klock.- o. kyrkosångarelön 650 kr. + avk. av klockarejord.
 I *Lungsund*, Värml. l., sökes sen. 18 maj (adr. Nässundet). Skolform B 2; forts.-skola, slöjd. Org.- o. klock.-lön 800 kr.
 I *Tossene*, Gbgs o. Boh. l., sökes sen. 10 juni. Skolform C 1; jordbruksbeton. forts.-skola. Kantors-, klock.- o. org.-lön 500 kr. + t. v. dyrtidstill. 250 kr. Tillträde 1 jan. 1928. Vikariat från 1 juli å dessa bef. sökes sen. 14 maj.

PÅ C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG HAR UTKOMMIT:

Av **PREBEN NODERMANN:**

Kapellmästare vid Lunds Domkyrka.

PRELUDIER vid gudstjänsten. Pris 2 kr.

SMÅ KORALPRELUDIER för gudstjänsten. Pris 2 kr.

TRESTÄMMIGA MOTETTER (Lunds Domkyrkas Körsånger 1—5). Pris 1 kr.

1. Kom, Guds dyra gåva!
2. Vid min Jesu sida.
3. Väktare av himlens bud.
4. Hjorten häftigt längtar.
5. Lovom Herren!

HÖGTIDSKÖRER (Lunds Domkyrkas Körsånger 6—10).
Pris 1 kr.

6. Hosanna.
7. Ära.
8. Det är en ros utsprungen.
9. Ditt huvud, Jesu, böjes.
10. Vid Reformationsfest.

TRE- OCH FYRSTÄMMIGA MOTETTER (Lunds Domkyrkas Körsånger 11—14). Pris 1 kr.

11. Mitt hjärta, Jesu, denna dag.
12. Du tålig var.
13. Lovpsalm.
14. Kristus är uppstånden.

ANDLIGA KÖRSÅNGER för hemmet. Pris 1 kr.

1. Upp, psaltare och harpa!
2. Din klara sol går åter opp.
3. Livets färd.
4. Hur länge.
5. O Gud, till dig jag flyr.

UNGDOMSKÖRER för högre allmänna läroverk. Pris 1 kr.

1. Vår svenska fana.
2. Till Norden.
3. Sångarglädje.
4. Friheten.
5. Engelbrektsmarschen.

TJUGOTRE BARNVISOR för svenska skolor och hem
av *J. Nyvall*. Pris 50 öre.

»Det skall i få ord sägas, att dir. Nyvall, organist i Solna kyrka och sånglärare vid samtliga skolor i församlingen, i detta verk visat sig vara den insiktsfulle pedagogen och den varme barnavännen i lika hög grad, som han är den borne musikern. Man väntar, att sångsamlingen skall komma att ståta med det bekanta: »Veni, vidi, vici».

Genom det ackompanjemang, som är tillagt varje sångnummer, blir arbetet lika kärkommet för den lille eller de små i hemmet som i skolan, där det ju eljest är »massverkan» som livar och stöder utförandet. Och den praktiska åtgärden är vidtagen, att vid föredragning av ett nummer, vilket som helst, bladet icke behöver vändas.

Sånghäftet, som har vårdad utstyrsel och gör intryck av soliditet och hållbarhet, är häftat i stark, böjlig kartong, säljes till det oväntat billiga priset av 50 öre — något som är överkomligt för varje liten »sångare».

John Morén i Folkskolans Vän.